Inleiding

Stel je voor dat je, in volgorde van geboorte, het leven leidt van elk mens dat ooit heeft geleefd.[1] Je eerste leven begint ongeveer driehonderdduizend jaar geleden in Afrika.[2] Nadat je dat leven hebt geleid en bent gestorven, reis je terug in de tijd en reïncarneer je als de tweede persoon ooit, die iets later is geboren dan de eerste. Als die tweede persoon sterft, reïncarneer je als de derde persoon, dan de vierde, enzovoort. Zo'n 100 miljard levens later word je de jongste persoon die nu leeft.[3] Jouw 'leven' bestaat uit al deze mensenlevens, die opeenvolgend geleid werden.

Jouw ervaring van de geschiedenis is heel anders dan wat er in de meeste geschiedenisboeken staat. Beroemde figuren als Cleopatra of Napoleon vormen maar een fractie van je ervaring. De kern van je leven bestaat juist uit gewone levens, vol alledaagse realiteiten – eten, werken en gezelligheid; lachen, je zorgen maken en bidden.

Je leven duurt in totaal bijna 4 biljoen jaar. Je bent een tiende deel van die tijd jager-verzamelaar en 60 procent van die tijd ben je landbouwer.[4] Je besteedt 20 procent van je leven aan het opvoeden van kinderen, nog eens 20 procent aan landbouw en bijna 2 procent aan het deelnemen aan religieuze rituelen. Meer dan 1 procent van je leven heb je malaria of pokken. Je bent 1,5 miljard jaar bezig met seks en 250 miljoen jaar met bevallen. Je drinkt 44 biljoen koppen koffie.[5]

Je ervaart wreedheid en vriendelijkheid van beide kanten. Als

kolonisator val je nieuwe landen binnen; als gekoloniseerde wordt je land van je afgenomen. Je voelt de razernij van de misbruiker en de pijn van de misbruikte. Ongeveer 10 procent van je leven ben je slavenhouder; ongeveer net zo lang ben je tot slaaf gemaakt.[6]

Je ervaart uit eerste hand hoe ongewoon de moderne tijd is. Door de dramatische bevolkingsgroei speelt een derde deel van je leven zich na 1200 af, en een kwart na 1750. Vanaf dat moment ontwikkelen technologie en maatschappij zich veel sneller dan ooit tevoren. Je vindt stoommachines, fabrieken en elektriciteit uit. Je maakt revoluties in de wetenschap mee, de noodlottigste oorlogen in de geschiedenis[7] en een dramatische vernietiging van het milieu. Elk leven duurt langer en je geniet een weelde die zelfs in je vorige levens als koning en koningin ongekend was. Je brengt honderdvijftig jaar in de ruimte door en wandelt een week op de maan. En 15 procent van je ervaring is van mensen die in onze tijd leven.[8]

Tot zover je leven – van de geboorte van *Homo sapiens* tot nu. Maar stel je nu voor dat je ook alle toekomstige levens leidt. Jouw leven, hopen we, zou nog maar net begonnen zijn. Zelfs als de mensheid maar zo lang meegaat als de gemiddelde zoogdiersoort (1 miljoen jaar), en zelfs als de wereldbevolking tot een tiende deel van haar huidige omvang daalt, ligt 99,5 procent van je leven nog voor je.[9] Op de schaal van een gemiddeld mensenleven zou je in onze huidige tijd pas vijf maanden oud zijn. En als de mensheid langer zou overleven dan een gemiddelde zoogdiersoort – de honderden miljoenen jaren die resten tot de aarde niet meer bewoonbaar is, of de tientallen biljoenen jaren die resten tot de laatste sterren zijn gedoofd – dan zouden jouw 4 biljoen levensjaren als de eerste seconden zijn nadat je uit de baarmoeder kwam.[10] De toekomst is groot.

Als je wist dat je al deze toekomstige levens ging leiden, wat zou je dan hopen dat we in het heden doen? Hoeveel kooldioxide zou je willen dat we in de atmosfeer uitstoten? Hoeveel zouden we in onderzoek en onderwijs moeten investeren? Hoe voorzichtig zouden we moeten zijn met nieuwe technologieën die je toekomst zouden kunnen vernietigen of permanent doen ontsporen? Hoeveel aandacht wil je dat we besteden aan de

langetermijngevolgen van wat we in deze tijd ondernemen?

Ik leg dit gedachte-experiment voor omdat moraliteit in de kern gaat over in de huid kruipen van anderen, en over net zo met hun belangen omgaan als met onze eigen belangen. Als we daarbij de hele menselijke geschiedenis in gedachten houden, treedt de toekomst – waar bijna iedereen leeft en waar bijna alle mogelijkheden voor vreugde en ellende liggen – op de voorgrond.

Dit boek gaat over *langetermijnisme*: het idee dat de toekomst op lange termijn positief beïnvloeden een belangrijke morele prioriteit van onze tijd is. Langetermijnisme gaat over serieus nemen hoe groot de toekomst zou kunnen zijn en hoe hoog de inzet is om de toekomst vorm te geven. Als de mensheid ook maar een fractie van haar potentiële levensduur overleeft, dan zijn wij, hoe vreemd het ook mag lijken, uit de oudheid: van helemaal aan het begin van de geschiedenis, in het verre verleden. Wat we nu doen zal onnoemelijk veel mensen in de toekomst beïnvloeden. We moeten verstandig handelen.

Het heeft lang geduurd voordat ik me in langetermijnisme kon vinden. Het is moeilijk om net zo gemotiveerd te raken voor een abstract ideaal, gericht op generaties van mensen die we nooit zullen ontmoeten, als voor meer in het oog springende problemen. Op de middelbare school werkte ik voor organisaties die zorgden voor ouderen en mensen met een beperking. Als student die zich zorgen maakte over armoede in de wereld, deed ik vrijwilligerswerk in een revalidatiecentrum voor kinderen met polio in Ethiopië. In mijn afstudeertijd probeerde ik uit te zoeken hoe mensen elkaar effectiever konden helpen. Ik besloot minstens 10 procent van mijn inkomen aan goede doelen te schenken en richtte Giving What We Can op, een organisatie om anderen aan te moedigen hetzelfde te doen.[11]

Het had een voelbare impact. Daarentegen liet de gedachte om te proberen het leven van onbekende mensen in de toekomst te verbeteren me in eerste instantie koud. Toen een collega argumenten aan me voorlegde om de lange termijn serieus te nemen, schoof ik ze meteen zonder na te denken terzijde. Er zijn echte problemen in de wereld waar echte mensen mee te

maken hebben, dacht ik, zoals zware armoede, gebrek aan onderwijs en dood door ziekten die gemakkelijk te voorkomen zijn. Daar zouden we ons op moeten richten. Sciencefictionachtige speculaties over wat wel of geen invloed zou kunnen hebben op de toekomst leken bijzaak.

Maar de argumenten voor langetermijnisme werkten sterk op me in. Ze waren gebaseerd op eenvoudige ideeën: dat, neutraal beschouwd, toekomstige mensen moreel gesproken niet minder waard zouden moeten zijn dan de huidige generatie; dat er een enorm aantal toekomstige mensen kan zijn; dat het leven voor hen buitengewoon goed of buitengewoon slecht zou kunnen zijn; en dat we echt een verschil kunnen maken voor de wereld waarin ze leven.

Het belangrijkste knelpunt voor mij was praktisch: zelfs als we ons zorgen zouden moeten maken over de toekomst op de lange termijn, wat zouden we dan kunnen doen? Maar naarmate ik meer te weten kwam over de mogelijk geschiedenisvormende gebeurtenissen die in de nabije toekomst zouden kunnen plaatsvinden, nam ik het idee dat we misschien binnenkort een kritiek moment in het verhaal van de mensheid naderen serieuzer. Technologische ontwikkeling schept nieuwe bedreigingen en kansen voor de mensheid, waardoor de levens van toekomstige generaties op het spel komen te staan.

Ik geloof nu dat het lot van de wereld op de lange termijn deels afhangt van de keuzen die wij nu maken. De toekomst kan prachtig zijn: we zouden een bloeiende en langdurige samenleving kunnen scheppen, waarin het leven van iedereen beter is dan de beste levens in onze tijd. Maar de toekomst kan ook verschrikkelijk zijn en ten prooi vallen aan eigenmachtige individuen die surveillance en AI gebruiken om hun ideologie voorgoed te vergrendelen (waardenvergrendeling), of zelfs aan AI-systemen die liever macht verwerven dan een bloeiende samenleving bevorderen. Of er zou helemaal geen toekomst kunnen zijn: we zouden onszelf kunnen uitroeien met biologische wapens of een totale kernoorlog kunnen voeren waardoor de beschaving ten onder gaat en nooit meer herstelt.

Er zijn dingen die we kunnen doen om de toekomst de goede kant op

te sturen. We kunnen de kans op een mooie toekomst vergroten door de waarden die de samenleving drijven te verbeteren en door de ontwikkeling van AI zorgvuldig te begeleiden. We kunnen ervoor zorgen dat we überhaupt een toekomst krijgen door de productie of het gebruik van nieuwe massavernietigingswapens te voorkomen en door de vrede tussen de grootmachten te bewaren. Het is een uitdaging, maar hoe we ermee omgaan maakt echt een verschil.

Dus ik heb mijn prioriteiten verlegd. Nog steeds onzeker over de grondslagen en implicaties van het langetermijnisme, veranderde ik het doel van mijn onderzoek en nam deel aan het oprichten van twee organisaties om deze kwesties verder te onderzoeken: het Global Priorities Institute aan Oxford University, en de Forethought Foundation. Op basis van die onderzoeken heb ik geprobeerd het pleidooi voor langetermijnisme te schrijven dat mij tien jaar geleden zou hebben overtuigd.

Om de beweringen in dit boek te illustreren, verlaat ik me op drie primaire metaforen. De eerste is die van de mensheid als een onachtzame tiener. Het grootste deel van het leven van tieners ligt nog voor hen en hun beslissingen kunnen levenslange gevolgen hebben. Bij de keuze hoeveel ze willen studeren, welke carrière ze willen nastreven of welke risico's te groot zijn, moeten ze niet alleen denken aan sensatie op korte termijn, maar ook aan het leven dat voor hen ligt.

De tweede is de geschiedenis als gesmolten glas. Nu is de samenleving nog kneedbaar en kan in vele vormen worden geblazen. Maar op een bepaald moment kan het glas afkoelen, stollen en veel moeilijker te veranderen zijn. De resulterende vorm kan mooi zijn of vervormd, of het glas kan aan gruzelementen vallen, afhankelijk van wat er gebeurt terwijl het glas nog heet is.

De derde metafoor is die van de weg naar een langetermijneffect als een riskante expeditie op onbekend terrein. Als we proberen de toekomst beter te maken, weten we niet precies met welke bedreigingen we te maken zullen krijgen of zelfs niet precies waar we naartoe willen; maar toch kunnen we ons voorbereiden. We kunnen het landschap dat voor ons ligt verkennen,

ervoor zorgen dat de expeditie over voldoende middelen beschikt en goed gecoördineerd is en ons, ondanks het feit dat niets zeker is, wapenen tegen de bedreigingen waarvan we ons bewust zijn.

Dit boek beslaat veel gebieden. Ik pleit niet alleen voor langetermijnisme, ik probeer ook de implicaties ervan uit te werken. Daarom heb ik me sterk verlaten op een uitgebreid team van deskundigen en onderzoeksassistenten. Telkens wanneer ik me buiten de moraalfilosofie – mijn vakgebied – begaf, werd ik geadviseerd door experts op dat terrein. Dit boek is daarom niet echt 'van mij': het is teamwerk geweest. In totaal is er meer dan tien jaar fulltime aan dit boek gewerkt, waarvan bijna twee jaar is besteed aan factchecken.

Voor degenen die dieper willen ingaan op sommige van mijn beweringen, heb ik uitgebreid aanvullend materiaal samengesteld, waaronder speciale rapporten die ik heb laten opmaken als achtergrondonderzoek, en beschikbaar heb gesteld op whatweowethefuture.com. Ondanks het werk dat tot nu toe gedaan is, geloof ik dat we nog maar een klein stukje van langetermijnisme en wat het impliceert hebben behandeld; er valt nog veel te leren.

Als ik gelijk heb, wacht ons een enorme verantwoordelijkheid. In verhouding tot iedereen die na ons zou kunnen komen, zijn we een piepkleine minderheid. Toch ligt de volledige toekomst in onze handen. De alledaagse ethiek speelt zich zelden op zo'n grote schaal af. We moeten een moreel wereldbeeld opbouwen dat wat er op het spel staat serieus neemt.

Door verstandig te kiezen, kunnen we een belangrijke rol spelen in het op juiste koers zetten van de mensheid. En dan zullen onze achter-achter-achterkleinkinderen terugkijken en ons dankbaar zijn, in de wetenschap dat we er alles aan gedaan hebben om hun een wereld te geven die rechtvaardig en mooi is.

HOOFDSTUK 1

Pleidooi voor langetermijnisme

De zwijgende miljarden

Toekomstige mensen tellen mee. Het zouden er veel kunnen zijn. We kunnen hun leven beter laten verlopen.

Dit is het pleidooi voor langetermijnisme in een notendop. De premissen zijn eenvoudig en ik denk niet dat ze bijzonder controversieel zijn. Maar als we ze serieus nemen, komt het neer op een morele revolutie – een revolutie met verstrekkende gevolgen voor hoe activisten, onderzoekers, beleidsmakers en eigenlijk wij allemaal moeten denken en handelen.

Toekomstige mensen tellen mee, maar we tellen ze zelden mee. Ze kunnen niet stemmen, lobbyen of zich verkiesbaar stellen, dus politici worden nauwelijks gestimuleerd om over ze na te denken. Ze kunnen niet met ons onderhandelen of handelen, dus zijn ze nauwelijks vertegenwoordigd op de markt. En ze kunnen hun mening niet rechtstreeks laten horen: ze kunnen niet x'en, of artikelen schrijven in kranten, of de straat op gaan. Ze zijn volkomen rechteloos.

Vroegere sociale bewegingen, zoals die voor burgerrechten en vrouwenkiesrecht, hebben vaak geprobeerd om minder bevoorrechte leden van de samenleving meer erkenning en invloed te geven. Ik zie langetermijnisme als een uitbreiding van die idealen. Hoewel we toekomstige mensen geen echte politieke macht kunnen geven, kunnen we op zijn minst rekening met ze houden. Door afstand te doen van de tirannie van het heden over

de toekomst, kunnen we optreden als trustee – en helpen om een bloeiende wereld te creëren voor de generaties na ons. Dat is van het grootste belang. Laat me uitleggen waarom.

Toekomstige mensen tellen mee

Het idee dat toekomstige mensen meetellen is gezond verstand. Toekomstige mensen zijn tenslotte mensen. Ze zullen bestaan. Ze zullen hoop, vreugde, pijn en spijt hebben, net als wij. Ze bestaan alleen niet, nóg niet.

Stel nu eens, om te zien hoe gevoelsmatig dit is, dat ik tijdens een wandeling een glazen fles op het pad laat vallen en dat die kapotgaat. En stel dat als ik hem niet opruim, een kind zich later ernstig aan de scherven kan bezeren.[1] Maakt het bij de beslissing om het glas op te ruimen dan uit wanneer het kind zich snijdt? Moet het mij iets uitmaken of dat over een week is, of over tien jaar, of over een eeuw? Nee. Letsel is letsel, wanneer het zich ook voordoet.

Of stel dat er door een besmettelijke ziekte duizenden mensen gaan sterven. Je kunt het tegenhouden. Moet je, voordat je actie onderneemt, weten wanneer de uitbraak zal plaatsvinden? Is dat op zichzelf van belang? Nee. De pijn en dood die op het spel staan zijn hoe dan ook zorgwekkend.

Hetzelfde geldt voor goede dingen. Denk aan iets waar je van houdt in je eigen leven; misschien is het muziek of sport. En stel je nu andere mensen voor die net zoveel van iets in hun leven houden. Verdwijnt de waarde van hun vreugde als ze in de toekomst leven? Stel dat je ze kaartjes kunt geven om hun favoriete band of het voetbalteam waar ze supporter van zijn te zien. Moet je, om te beslissen of je ze geeft, de leverdatum weten?

Stel je voor wat mensen in de toekomst zouden denken als ze zouden zien hoe we over dit soort vragen discussiëren. Ze zouden sommigen zien beweren dat mensen in de toekomst er niet toe doen. Maar dan kijken ze naar hun handen; ze kijken naar hun leven. Wat is er anders? Wat is er minder echt? Welke kant van de discussie zal helderder en logischer zijn? Of kortzichtiger en bekrompen?

Afstand in tijd is net zoiets als afstand in ruimte. Mensen doen ertoe,

zelfs als ze duizenden kilometers verderop wonen. En dat is ook het geval als ze over duizenden jaren leven. In beide gevallen is het gemakkelijk om afstand te verwarren met onwerkelijkheid, om de grenzen van wat we kunnen zien te beschouwen als de grenzen van de wereld. Maar net zoals de wereld niet ophoudt bij onze voordeur of de grenzen van ons land, zo houdt hij ook niet op bij onze generatie of de volgende.

Het is een kwestie van gezond verstand. Een bekend gezegde luidt: 'In een samenleving planten oude mannen bomen in de schaduw waarvan ze nooit zullen zitten.'[2] Als we radioactief afval afvoeren, zeggen we niet: 'Wat maakt het uit als er eeuwen later mensen door worden vergiftigd?' Zo zijn er ook maar weinigen onder ons die zich alleen maar omwille van de mensen die nu leven zorgen maken over klimaatverandering of vervuiling. We bouwen musea, parken en bruggen waarvan we hopen dat ze generaties lang meegaan; we investeren in scholen en wetenschappelijke projecten op lange termijn; we bewaren schilderijen, tradities en talen; we beschermen mooie plekken. In veel gevallen trekken we geen scherpe lijn tussen onze zorgen om het heden en de toekomst – ze spelen beide mee.

De zorg om toekomstige generaties is in verscheidene intellectuele tradities gewoon gezond verstand. De *Gayanashagowa*, de eeuwenoude mondeling doorgegeven grondwet van de Irokese confederatie, bevat een bij uitstek duidelijke verklaring. Die doet een dringend beroep op de *lords* van de confederatie om 'de aandacht altijd niet alleen op de huidige, maar ook op de komende generaties te richten'.[3] Oren Lyons, *faithkeeper* voor de Onondaga en Seneca naties van de Irokese confederatie, verwoordt het in termen van een 'zevende generatie'-principe: 'We […] zorgen ervoor dat elke beslissing die we nemen betrekking heeft op het welzijn en de welvaart van de zevende generatie die na ons komt. […] We overwegen: zal het de zevende generatie ten goede komen?'[4]

Maar zelfs als je erkent dat toekomstige mensen meetellen, is het nog steeds de vraag hoe zwaar hun belangen moeten wegen. Zijn er redenen om meer te geven om mensen die nu leven?

Twee redenen springen er voor mij uit. De eerste is voorkeur. We hebben

vaak sterkere speciale relaties met mensen in het heden, zoals familie, vrienden en medeburgers dan met mensen in de toekomst. Het is gezond verstand om je naasten zwaarder te laten wegen, en dat zou ook moeten.

De tweede reden is wederkerigheid. Tenzij je als een kluizenaar in de wildernis leeft, zijn de daden van een enorm aantal mensen – leraren, winkeliers, ingenieurs en zelfs alle belastingbetalers – je rechtstreeks ten goede gekomen en al je leven lang. Het is normaal om te denken dat als iemand je voordeel heeft gedaan, je een reden hebt om het te vergoeden. Maar je profiteert niet op dezelfde manier van mensen in de toekomst als van die van jouw generatie.[5]

Bijzondere relaties en wederkerigheid zijn belangrijk. Maar ze veranderen niets aan de essentie van mijn betoog. Ik beweer niet dat de belangen van huidige en toekomstige mensen altijd en overal even zwaar moeten wegen. Ik beweer alleen dat toekomstige mensen er aanzienlijk toe doen. Het feit dat we meer om onze kinderen geven betekent niet dat we de belangen van vreemden negeren, en op dezelfde manier betekent het feit dat we meer om onze tijdgenoten geven niet dat we de belangen van onze nakomelingen negeren.

Ter illustratie: stel dat we op een dag Atlantis ontdekken, een immense beschaving op de bodem van de zee. We beseffen dat veel van onze activiteiten invloed hebben op Atlantis. Als we afval in de oceanen dumpen, vergiftigen we de bewoners; als een schip zinkt, recyclen ze het voor schroot en andere onderdelen. We zouden geen speciale banden hebben met de bewoners van Atlantis, en we zouden hun ook niets verschuldigd zijn voor alles wat ze ons geschonken hebben. Maar we zouden toch ernstig moeten nadenken over hoe ons handelen hen beïnvloedt.

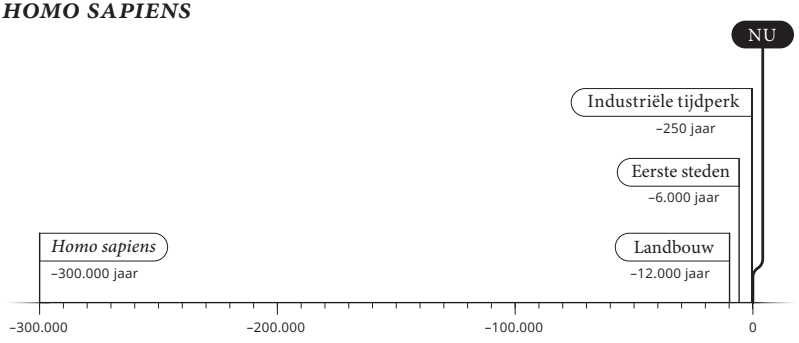
De toekomst is als Atlantis. Ook dat is een uitgestrekt, onontdekt land;[6] en of dat land gedijt of wankelt hangt voor een groot deel af van wat we in deze tijd doen.

De toekomst is groot

Het is logisch dat toekomstige mensen meetellen. Dat geldt ook voor het idee dat, moreel gezien, de aantallen ertoe doen. Als je bij een brand één of tien mensen van de dood kunt redden, dan moet je er, als de omstandigheden verder gelijk zijn, tien redden; als je honderd of duizend mensen van een ziekte kunt genezen, dan moet je er duizend genezen. Dit is belangrijk omdat het aantal toekomstige mensen enorm kan zijn.

Denk aan de geschiedenis van de mensheid. De menselijk soort bestaat al meer dan 2,5 miljoen jaar op aarde.[7] Onze soort, *Homo sapiens*, evolueerde ongeveer driehonderdduizend jaar geleden. De landbouw begon pas twaalfduizend jaar geleden, de eerste steden ontstonden pas zesduizend jaar geleden, het industriële tijdperk begon ongeveer tweehonderdvijftig jaar geleden en alle veranderingen die sindsdien hebben plaatsgevonden – van paardenkar tot ruimtevaart, van bloedzuigers tot harttransplantaties, van mechanische rekenmachines tot supercomputers – vonden plaats in de loop van niet meer dan drie mensenlevens.[8]

DE GESCHIEDENIS VAN *HOMO SAPIENS*

Afbeelding 1.1. De geschiedenis van Homo sapiens.